ცნობის ფურცელი

№ 2292 სამშაბათი, 14 ოქტომბერი 1896—1903 ყოველ-დღიური გამოცემა № 2292

გაზეთი ღირს: წელიწადში—6 მან., ცალკე თვეში 50 კ. ნომერი—3 კაპ., დამატებით—5 კ. ფასი განცხადებისა: ჩვეულებრივი სტრიქონი „პეტიტით“ პირველ გვერდზე—10 კ., მეოთხეზე—5 კაპ.

ხელის-მოწერა და დასაბეჭდი განცხადებანი მიიღება: „მოამბე“-„ცნობის ფურც.“ რედაქციის კონტორაში ვანქის დიდ ქუჩაზე, № 27 და წ. გამ. ქართველთა ამხანაგობის კიოსკში (ქვაშვეთის ეკლესიის პირდაპირ).

ხელ მოუწერელი წერილები არ დაიბეჭდება.—დასაბეჭდი წერილები რედაქციის სახელობაზე უნდა გამოიგზავნოს.—პირდაპირ მოლაპარაკება რედაქციასთან შეიძლება ყოველ დღე, კვირა-უქმეების გარდა, შუადღის 11—1-ლ საათამდე.

ფოსტის ადრესი: Тифлисъ, въ редакцію **„Цнобисъ-Пурцели“-„Моамбе“**. ტელეფონი № 372.

წარმოდგენა 8 ტელეფონი № 617

ქართული თეატრი

ხუთშაბათს, 16 ოქტომბერს, 1903 წ. მეორე აბონემენტი

◆ ვ. ს. ალექსეევ-მესხიშვილის მონაწილეობით ◆

ქართულ დრამატიულ საზოგადოების დასის მიერ წარმოდგენილი იქმნება

I

შეშლილია

დრამა 3 მოქმ. თარგ. ვ. აბაშიძის მიერ.

II

მშვენიერ ელენეს მაძიებელნი

კომ.-ფარ, 2 მოქმ. გადმოკ. ა. ცაგარლისაგან.

მონაწილეობას იღებენ: ქ-ნნი ტასო აბაშიძე, ა. კარგარეთელი, მ. მდივანი, ა. როინელი, ნ. ჩხეიძე, ელ. ჩერქეზიშვილი; ბ-ნნი: ვ. აბაშიძე, დ. ბაქრაძე, გ. გედევანოვი, ნ. გვარაძე, ა. იმედაშვილი, ი. ივანიძე, ვ. მესხიშვილი, ს. სვიმონიძე, კ. ყიფიანი, კ. შათირიშვილი, შალიკაშვილი.

ადგილების ფასი ჩვეულებრივია. დასაწყისი საღამოს 8 საათზე.

რეჟისორი **აკაკი**

ავლაბრის ახალი თეატრი

სამშაბათს, 14 ოქტომბერს, 1903 წელს ავლაბრის ახალ თეატრში

დაკლებულის ფასებით

ქართულ დრამატიულ საზოგადოების დასის მიერ წარმოდგენილი იქმნება

ციმბირელი

კომ 4 მოქმ. თხზ. ა. ცაგარლისა

მონაწილეობას იღებენ: ქ-ნნი გაბუნია-ცაგარლისა, ნ. დავითაშვილი, ა. როინელი, [illegible]. ჯავახიშვილი; ბ-ნნი: ვ. აბაშიძე, დ. აწყურელი, გ. გედევანოვი, ვ. გამყრელიძე, ა. იმედაშვილი, ლ. მირიანაშვილი.

ადგილების ფასი დაკლებულია. დასაწყისი საღამოს 8½ საათ. რეჟისორი **ვ. გამყრელიძე**

ტფილისის სახაზინო თეატრი. რუსული ოპერა.

ანტრეპრიზა მისის უდიდებულესობის სოლისტის ნ. ნ. ფიგნერისა.

სამშაბათს, 14 ოქტომბერს, 1903 წ., დაკლებულის ფასებით წარმოდგენილი იქმნება

ჟიდოვკა

ოპერა 4 მოქმედებად, მუსიკა გალევისა.

მონაწილეობას იღებენ: ქ-ნნი მელნიკოვა, კარტავინა; ბ-ნნი: დარსკი, სელიავინი, შმაკოვი, გრინევი, გავრილოვი.

დასაწყისი საღამოს 8 საათზე. კაპელმეისტერი ი. პოზენი.

ანონსი: 15 ოქტ.—„ფაუსტი“, გუნოსი, 16 ოქტ.—„რიგოლეტო“, ვერდისა, 19 ოქტ. დილის წარმოდ.—„ჟიზნ ზა ცარია“. მზადდება წარმოსადგ. „ფრანჩესკო და რიმინი“, ნაპრავნიკისა. (ნ.)

ტფილისის

კერძო სამკურნალო

მკურნალის დ. ა. გედევანიშვილისა.

ავადმყოფებს იღებენ ყოველ დღე.

დილით:

ვ. ჟიჟინაძე—კბილისა, 8—10 საათამდე.

ლ. ივ. კამოევი.—საშარდეს, ვენერ. სიფილ. 10 ს.—11-მდე.

ნ. ტ. მულინი.—ყურისა, ყელისა და ცხვირის 9—10 საათამდე.

ი. პ. ახალშენიშვილი.—კბილისა, 10 ს. 11 ს.

ა. გ. მაღალაშვილი.—ბავშვებისა და შინაგ. 10—11 საათ.

ლ. მ. მონინი.—ქალისა, საბებიო და ბავშ. (შემოწმება ძიძებისა) ოთხშაბათ., პარასკ. და კვირაობით 11—12 საათამდე.

დ. ა. გედევანიშვილი.—შინაგანი, ნერვებისა და წამლობა ელექტრონით 12—1 ს.

ექ. ქალი მ. კ. იოსელიანი.—ქალისა და საბებიო, სამშ., ხუთშ. და შაბათ. 12—1 ს.

ბრ. ვ. სობოლევსკი.—ხირურგია და ორტოპედია: ორშაბათობით, ოთხშ., პარასკ. და შაბათ. 1—2 საათამდე.

ვ. მ. მანსვეტოვი.—შინაგანი, ნერვებისა და ბავშვების, კვირაობით 10—12.

საღამოთი:

ა. გ. მაღალაშვილი.— შინაგ., ბავშ., ყვავილის აცრა და მიკროქიმიური გამოკვლევანი 5—6ს.

სამკურნალოს აქვს ოცი საწოლი კრავატი.

ფასი რჩევისა და დარიგებისა 50 კაპ.; ოპერაციები მორიგებით. კრავატები სამი მანეთიდან ხუთამდე.

ადრესი: კუკია, ველიკოკნიაჟესკის ქუჩა, (კუკიის ხიდიდან მეცხრე სახლი) სახლი აბრამოვისა, № 9, მიხეილის ქუჩიდან-კი 34 Б.

(წლ.) **ტელეფონი № 274.**

კბილის ექიმი

ი. პ. ახალშენიშვილი

(ელისაბედის ქუჩა, № 38).

იღებს ავადმყოფებს დილის 9—2 საათამდე. საღამოობით 5—7-მდე, ხოლო კვირა-უქმეობით 9—1-მდე და საღამოობით 5—7-მდე.

ექიმი

ვ. ს. მუსხელიშვილი

მიიღებს თვალით ავადმყოფებს დილით 1—3 საათ., საღ. 6—7. წყნეთის ქუჩა, № 24 სახლი ვაჩნაძისა. (წლ.)

გამოვიდა და იყიდება ყველგან ახალი გამოცემა „წ. კ. საზოგადოებისა“, № 62

ვეფხის ტყაოსანი

4 პორტრეტით და 21 სურათით, დ. კარიჭაშვილის წინასიტყვაობით, შენიშვნებით და ვრცელის ლექსიკონით.

ფასი სამი აბაზი. 50 ცალი დაბეჭდილია სქელ ქაღალდზე და თითო ცალი ღირს ერთ მანეთად. წიგნში XXXX 361 გვ. (უ. 3—3)

საზღვარ-გარედ

იაპონია. შორეულ-აღმოსავლეთიდან მეტად ჭრელი, მეტად არეული ცნობები მოდის. ვერც ერთი პოლიტიკური მკითხავი ვერ გაიგებს ეხლა, მოხდება შორეულ-აღმოსავლეთში ომი, თუ არა. დეპეშებს ხან ისეთი ამბავი მოაქვთ, რომ კაცი ჰფიქრობს, ალბად, საცაა ომი ასტყდება, იქნება ასტყდა კიდეცაო; ხან კიდევ ისეთი ამბავი მოდის, რომ ომის იმედი სულ მთლად ცრუვდება. გაზეთებმა მარტო ის იციან დანამდვილებით, რომ ტოკიოში რუსეთსა და იაპონიას მოლაპარაკება აქვთ გამართული. როგორ მიდის მოლაპარაკება, ან რაზე, რის თაობაზე აქვთ მოლაპარაკება,—ესეც კი ვერავინ გაიგო რიგზე. ზოგი სწერს, მოლაპარაკება მარტო კორეიაზე აქვთ, იაპონია მანჯურიაზე ხმასაც არ იღებსო. ზოგი ამბობს, იაპონიამ რუსეთს მანჯურიიდან ჯარის გაყვანაც მოსთხოვაო. როგორ იქცევიან ინგლისი და ამერიკა, მხარს აძლევენ იაპონიას, სამივე სახელმწიფო ერთად თანხმობით მოქმედებს, თუ არა,—ესეც არა სჩანს რიგზე. ზოგი ამბობს, იაპონია მარტოდ-მარტო მოქმედებსო, თავის საკუთარ ინტერესებს იცავსო, ზოგი კი ირწმუნება, იაპონია ინგლისისა და ამერიკის თანხმობით მოქმედებს, ეს ორი ძლიერი სახელმწიფოც ყველაფერში მხარს აძლევენ „ამომავალ მზის ქვეყანასაო“. აი, ასეთი არეული ცნობები მოდის შორეულ-აღმოსავლეთიდან.

ეხლა, ურიგო არ იქნება, იაპონურ გაზეთების აზრიც გავიგოთ, ვნახოთ, ისინი რაღას სწერენ ამ საქმეზე. „ტოკიო-ნიში-ნიში“ სწერს:

„დიპლომატიამ ჯერ კორეიის მთავრობას მოსთხოვა, ორ ნავთ-სადგურში იაპონიას, ამერიკას და ინგლისს ვაჭრობის ნება მიეცითო, მერე ჩინეთის მთავრობასაც მოსთხოვეს, მანჯურიის ქალაქებში ამავე სახელმწიფოებს ვაჭრობისა და მრეწველობის უფლება მიენიჭოსო. მაგრამ ბოლოს სახელმწიფოებმა გაიგეს, რომ რუსეთი არაფრის ნებას არ აძლევდა ჩინეთს, ყველაფერში თავის ჰკუაზე ატარებდა, თან მანჯურიაშიაც ჯარები მიჰყავნდა და აღმოსავლეთ საზღვარს ამაგრებდა; სახელმწიფოები ადგნენ და თითონ რუსეთს მოსთხოვეს, მანჯურიიდან, პირობისამებრ, ჯარი გაიყვანე და მანჯურიის ქალაქებში ყველას ვაჭრობის ნება მიეციო. ყველაზე წინ ამერიკამ იდო თავს ეს საქმე; მერე ამერიკას ინგლისი მიემხრო, ბოლოს იაპონიამაც მხარი დაუჭირა ამ სახელმწიფოებს. ივლისს აქეთ ხმა გავრცელდა, რუსეთსა და იაპონიას უსათუოდ ომი მოუვათო. ომის პლანებიც კი შეადგინეს, მაგრამ ბოლოს ეს ხმები მისწყდა. რუსეთი დაჰპირდა სახელმწიფოებს, ზოგიერთ თქვენ მოთხოვნილებას შევასრულებო, და საქმე ამით გათავდა. მაგრამ რუსეთსა და იაპონიას რომ ნამდვილად შეტაკება მოსვლოდათ, ნეტავ ვიცოდეთ, როგორ მოიქცეოდა მაშინ ამერიკა.

ჩვენის აზრით, ამერიკა საქმით არ დაეხმარებოდა იაპონიას, მაგრამ მაინც ძალას დაატანდა რუსეთს და პირობის შესრულებას მოსთხოვდა. ეს მოთხოვნილება დიდ გავლენას იქონიებდა რუსეთზე. თუ რომ საფრანგეთი რუსეთის მხარეს დაიჭერდა და ეგვიპტეს საქმის*) თაობაზე ინგლისის ჯარის ამოყრას მოინდომებდა, მაშინ ინგლისიც, იაპონია-ინგლისის კავშირის ძალით, იაპონიის მხარეს დაიჭერდა. ინგლისი თავის ფლოტით გაცილებით ძლიერია საფრანგეთზე, ამიტომ რუსეთი მეტად გაჭირვებულ ყოფაში ჩავარდებოდა.

ჩვენ დიდი ინტერესი გვაქვს მანჯურიასა, ჩინეთსა და კორეიაში, ამიტომ უსათუოდ უნდა მოვითხოვოთ, რომ ამ ქვეყნებში ვაჭრობისა და მრეწველობის უფლება მოგვეცეს. თუ მანჯურიის ნავთ-სადგურებში ვაჭრობის უფლები მოგვეცა, ჩვენს რკინის გზებს კორეიაში უფრო მეტი ფასი დაედება და მეტი მნიშვნელობა ექმნება; ამას გარდა, ამ ნავთ-სადგურებში ჩვენი პროლეტარიატი (უმამულო ხალხი) ბევრ სამუშაოს იშოვის, და ჩვენებურ კაპიტალსაც დიდი საქმე გაუჩნდება მანჯურიასა და მონგოლიაში.“

გაზ. „ძი-ძი შინბუნ“-ი მოწინავე წერილში სწერს:

„რუსებმა იონამპო დაიჭირეს და ამით იაპონელები გადაიკიდეს. რუსეთი ჩინეთსა და კორეიაში ბატონობას ნდომობს, ამიტომ ჩვენ რუსეთის ქცევას თვალ-ყური ბეჯითად უნდა ვადევნოთ და ჩინეთისა და კორეის დამხობის ნება არ მივცეთ.

ეხლა რუსეთს ჯარების გაყვანის უკანასკნელი ვადა უსრულდება (ეს ვადა 25 სექტემბერს შესრულდა), რუსეთმა კი უფრო მეტი ჯარიც ჩაიყვანა მანჯურიაში. რუსეთი დალნისა და პორტ-არტურს ამაგრებს და იქ სურსათსა და ტანისამოსს ამზადებს ჯარისათვის. აქედან ცხადად სჩანს, რომ რუსეთი მანჯურიიდან ჯარის გაყვანას სულაც არა ჰფიქრობს. რაკი სიტყვამ მოიტანა, ისიც უნდა ვსთქვათ, რომ რუსეთი დღესაც არ აძლევს უცხოელებს მანჯურიაში ვაჭრობის ნებას.

გაიხსენეთ, რა ნაირად გაგვიწყრა რუსეთის პრესსა, როცა ჩვენმა გაზეთებმა რუსეთის პოლიტიკა გაჰკიცხეს და მანჯურიიდან ჯარის გაყვანა მოითხოვეს. რუსული პრესსა ამბობდა, მანჯურიაში მრავალი მილიონი ფული ჩავყარეთ, იქ რკინის გზები გავიყვანეთ, და ეხლა ამდენ საქმეს თავს როგორ გავანებებთო. ჩინეთს ჯერ წელი ისე არ გაჰმაგრებია, რომ მანჯურიაში წესიერება და რკინის გზების დაცვა შეეძლოსო. ეხლა ჩვენც სწორედ ამავე სიტყვით ვუპასუხებთ რუსეთს: ჩვენც ბევრი ფული დავხარჯეთ კორეიაში, ჩვენც რკინის გზები გავიყვანეთ იქა, მაგრამ დახარჯული ფული და რკინის გზები არაფერ ხეირს არ მოგვიტანს, ჩვენთვის დაკარგული, მკვდარი თანხა იქმნება, ვიდრე მანჯურიაში ვაჭრობის უფლება არ მოგვეცემა. კორეიასაც მარტო იმიტომ ვეტანებით, რომ იქიდან მანჯურიასთან აღებ-მიცემობა გავმართოთ. რუსეთმა ჯერ პორტ-არტური და დალნი დაიჭირა, მერე მანჯურიასა და კორეიასაც დაეპატრონა და ეხლა ნელ-ნელა ჩვენს კუნძულებსაც უახლოვდება. რუსეთი ისე იქცევა, რომ უსათუოდ შეტაკება მოუვა იაპონიასთან.

რუსეთმა უნდა იცოდეს, რომ სამ სახელმწიფოსთან ექმნება საქმე, ამიტომ, უჯობს, ცოტა დაწყნარდეს და ამაყი კილო დაიმდაბლოს. თუ შეტაკება მოხდა, რუსეთი მძიმე, ხანგრძლივ, თავისთვის უსარგებლო ომში გაებმება და დიდ განსაცდელში ჩავარდება. ამას წინად რუსეთის იმპერატორმა სამხედრო მინისტრი გენერალი კუროპატკინი შორეულ-აღმოსავლეთში გამოჰგზავნა. კუროპატკინს ყველაფერი საქმე და გარემოება ადგილობრივ უნდა შეესწავლა და გაეგო, იაპონია მზადაა ომისათვის, თუ არა. გამჭრიახე ჭკუის პატრონმა კუროპატკინმა ყველაფერი ჰნახა, შეისწავლა და მოახსენა რუსეთის იმპერატორს, იაპონიასთან ომი ხეირს არ დაგვაყრის, სჯობია, მოვეურიგდეთო. თითონ რუსეთის იმპერატორიც მორიგების მომხრეა. რუსეთს იაპონიასთან ომი ხელს არ მისცემს, ზარალის მეტს არას მოუტანს; შორეულ-აღმოსავლეთს გარდა, რუსეთს ბალკანეთის ნახევარ-კუნძულზედაც დიდი საქმე აქვს. ჩვენმა მთავრობამ ყველაფერი ეს კარგად უნდა ასწონ-დასწონოს, რუსეთს უსათუოდ კორეიაზე ხელი აალებინოს და მანჯურიიდან ჯარი გააყვანინოს.“

---

*) 1882 წ. ინგლისმა ეგვიპტე დროებით დაიჭირა, ისე, როგორც 1900 წელს რუსეთმა მანჯურია. საფრანგეთმა ბევრჯერ მოსთხოვა ინგლისს ეგვიპტიდან ჯარების გაყვანა, მაგრამ ინგლისის ჯარი დღესაც იქა სდგას.

ახალი ამბავი

◆ ეს რამდენიმე წელიწადია უმაღლესმა მთავრობამ ლაპარაკი აღძრა ამიერ-კავკასიისთვის **სულით-ავადმყოფთა თავშესაფარის დაარსების შესახებ.** თავშესაფარს ექნება კაცებისა, ქალებისა და ბავშების განყოფილებანი. მთავრობას უკვე გადაუდვია ამ საქმისთვის 500,000 მანეთამდე. ტფილისში ჩამოვიდა პეტერბურგის ქალაქის სულით ავადმყოფთა თავშესაფარის უფროსი ექიმი მილიაროვსკი, რომელსაც მინდობილი აქვს თავშესაფარისათვის ადგილის ამორჩევა. თავშესაფარის გამართვას ჰფიქრობენ ქობულეთში.

◆ კვირას, 12 ოქტომბერს, ტფილისში გადაიცვალა შეძლებული კაცი, ა. ი. შამხოროვი. განსვენებულს ტფილისის **თვითმმართველობისათვის ანდერძით დაუტოვებია** 200,000 მანეთზე მეტი. ანდერძით, ქალაქმა ეს ფული უნდა მოახმაროს სასწავლებლების დაარსებასა და სულით ავადმყოფთა თავშესაფარის სადგომის მოწყობას.

◆ მთავარ-მართებლის კანცელარიის ვიცე-დირექტორი დეპეშით შეჰკითხებია **სოხუმის ქალაქის საბჭოს**: დეპეშით მაცნობეთ, როდის მოხდა ქალაქის მოურავის არჩევნები, ვინ აარჩიეს და სად გაიგზავნა საქმე არჩევნების შესახებაო. ქალაქის გამგეობას, როგორც „ჩერ. ვესტ.“-ი გადმოგვცემს, უცნობებია, რომ ქალაქის მოურავად საბჭომ აარჩია ბ-ნი აბულაძე ქუთაისიდან და საქმე ქუთაისის გუბერნატორს გაეგზავნაო.

◆ პეტერბურგიდან გვწერენ: „სექტემბრის 30-ს აქ გაიხსნა **ხილეულობის პირველი გამოფენა-იარმარკა**, რომელიც სრულიად რუსეთის საიმპერატორო საზოგადოებამ მეხილეობისამ გამართა აქ მიხეილის მანეჟში. ექსპონენტთა შორის ქართველიც აღმოჩნდა—ფირმა „ანკარა“, რომელიც ხილის კონსერვებს აკეთებს თურმე და ხილსაც ამერიკულის წესით აპარატებში ახმობს და ჩირად აკეთებს. როგორც შევიტყეთ, ფირმა „ანკარა“ დაუარსებია ბ-ნ ანდრია ღულაძეს შარშან. მწარმოებლად მიუპატიჟნია ამ საქმის კარგად მცოდნე ტეხნიკოსი ბ-ნი გრიგოლ თოიძე და მუშაობას შესდგომიან თავ. ილია ჭავჭავაძისა ბაღში სოფ.

საგურამოს. წელს თავ. ჭავჭავაძეც შეამხანაგებია ამ ორ კაცს და საამხანაგო ნაწარმოების ნიმუშები აქ გამოუგზავნიათ გამოფენაზე. წარმოუდგენიათ კონსერვები ატმისა, თეთრი ბალისა, ალუბლისა და გარგარისა, ამასთან ჩირიც. 6 ოქტომბერს მიწათ-მოქმედების სამინისტროს დარბაზში დიდი კრება იყო, სადაც ყველა ექსპონენტი იყო მიწვეული. ამ დღეს საჩუქრები გამოუცხადეს ექსპონენტებს. ჩვენს ჯერ ნორჩ წარმოებას „ანკარა“-ს **ოქროს მედალი** მიუსაჯეს „კონსერვებისა და ხმელის ხილის მშვენივრად დამზადებისათვის“-ო, გამოაცხადა ექსპერტთა შეერთებულ კომისიების თავმჯდომარემ“.

◆ გუშინ, 13 ოქტომბერს, ტფილისის **ქალაქის საბჭომ კრებაზე** მოისმინა თავმჯდომარის მოხსენება შამხოროვის შეწირულების შესახებ და ფეხზე ადგომით პატივი სცა ახლად გადაცვალებულ შემომწირველის ხსოვნას. ამავე კრებაზე საბჭომ მიიღო მოხსენება ქალაქის გამგეობისა თვით-მმართველობის მოსამსახურეთათვის საპენსიო კასსის დაარსების შესახებ.

◆ უკვე ვწერდით, რომ საადგილ-მამულო საქმეების გამო შავის ზღვის პირად წავიდა განსაკუთრებული კომისია მთავარ-მართებლის კანცელარიის ვიცე-დირექტორის მაქსიმოვის თავმჯდომარეობითაო. ჰფიქრობენ, **ოჩამჩირსა და გუდაუთში** კერძო კაცებს ადგილები დაურიგონ. კომისიამ, სხვათა შორის, ეს საქმეც უნდა განიხილოს.

◆ მკითხველებს ეხსომებათ **ფოსტის გაძარცვის საქმე** სოფ. ბორჩხაში, ბათუმის ოლქში. ეს საქმე სამხედრო სასამართლოს გადაეცემა განსახილველად.

◆ ტფილისის ხელოსანთა გამგეობამ გუშინ-წინ ხელმეორედ მისწერა ამქრების უსტაბაშებს, დაუყოვნებლივ წარადგინონ ხელოსნებზე **დარჩენილი გადასახადი**. თუ ვინიცობაა გადასახადი ერთის კვირის განმავლობაში არ იქმნება წარდგენილი, უსტაბაშები პასუხის გებაში იქმნებიან მიცემულიო, ნათქვამია მიწერილობაში.

◆ ტფილისის ქალაქის მოურავის განკარგულებით, გამგეობის მეორე განყოფილებამ შეადგინა სია იმ სარგებლიან და **ფასიან ქაღალდებისა**, რომელიც ქალაქის კასაში ინახება. კასაში ქალაქს ფასიანი ქაღალდი ჰქონია 1,087,425 მანეთისა.

◆ ტფილისის ქალაქის ტეხნიკოსმა ზურაბიანცმა წარუდგინა გუშინ გამგეობას გეგმა ქალაქის ერთის უდიდესის უბნის **ჩუღურეთის ქუჩების** მოწესრიგების შესახებ. გეგმაში აღნიშნულია ნიკოლოოზის ქუჩაც, რომლის ერთი ნაწილი, საკომერციო სასწავლებლის პირდაპირ, ხმოსანს კიურჩარიანცს მიუთვისებია.

◆ რუსეთის სატეხნიკო საზოგადოებასთან ამ ცოტა ხანში მოხდება სრულიად რუსეთის ტეხნიკოს-მექანიკოსთა **წარმომადგენლების კრება**. კრებამ, სხვათა შორის, უნდა განიხილოს ის საკითხი, თუ როგორ მოეწყოს რუსეთში სატეხნიკო-საპროფესიონალო სწავლების საქმე. სატეხნიკო საზოგადოების გამგეობამ, სხვათა შორის, სთხოვა ტფილისის ქალაქის გამგეობას, განიხილოს საკითხი იმის შესახებ, თუ რამდენად შეეფერებიან ადგილობრივი სახელოსნო სასწავლებლები ცხოვრების მოთხოვნილებასაო.

◆ 12 ოქტომბრისთვის მესამედ იყო დანიშნული ქალთა ტანისამოსის მკერვალ ამქრის **მოხელე პირთა არჩევანი**. ამ დღეს ქალებს აღარ მისცეს ნება არჩევანში მონაწილეობა მიეღოთ. კრებამ ამქრის მამასახლისად აარჩია მ. ს. მელენჩუკი, იმის ამხანაგებად პავლიჩეკი და ტოროგოვი, ხოლო ხმოსნებად კვაჰაიძე და რეშეტნიკოვი.

◆ ავლაბარში, სახელმწიფო ცხენების მომშენებელ ქარხნის მახლობლად, ტფილისის გუბერნიის სახელმწიფო ქონებათა გამგეობამ სახელმწიფო მიწა ნაჭრებად დაჰყო და იჯარით დაურიგა მცხოვრებთ. რადგან ქუჩა დაგეგმული არ არის და შესაძლებელია მოიჯარადრეებმა ქალაქის ქუჩა მიისაკუთრონ, ქალაქის მიწის მზომელმა შეატყობინა გამგეობას, დაგეგმოს ქუჩა.

◆ 11 ოქტომბრისთვის დანიშნული იყო არჩევანი ქალაქის სასწავლებელთა გამგე-კომისიის თავმჯდომარისა. კომისიის წევრთა საკმაო რიცხვის დაუსწრებლობისა გამო, არჩევანი სხვა დროისათვის გადაიდო.

◆ სოფ. ხოშში (ზუგდიდის მაზრა) არსდება საფოსტო სატელეგრაფო განყოფილება.

დეპეშა

(საკუთარი კორესპონდენტისაგან)

ქუთაისი, 13 ოქტომბერი. კვაჰაძეს გადაუწყვიტეს ჩამოხრჩობა; გუჯაბიძეს სამუდამო კატორღა. მაჭუტაძე და სხვები გაამართლეს

ქუთაისის ახალი ამბები

◆ პარასკევს, 10 ოქტომბერს, ქალაქის გამგეობასა და საამშენებლო კომისიას ხმოსან-ექიმების თანადასწრებით სხდომა ჰქონდა საქიმიო ლაბორატორიისათვის შენობის ასაგებად ადგილის ამორჩევის შესახებ. კომისიამ განიხილა პროფესსორის ვ. მ. პეტრიაშვილის მიერ გამოგზავნილი წერილი და ლაბორატორიის სქემატიური გეგმა და საჭიროდ არა სცნო ეხლავე იქირაოს ორი ოთახი ლაბორატორიის დროებით გასამართავად, არამედ ჯერ-ჯერობით უნდა შეჰკრიბოს ცნობები იმის შესახებ, თუ სად და რა ფასად შეიძლება ლაბორატორიისათვის საჭირო ადგილის ყიდვა. ამასთანავე სთხოვოს ბ-ნს პეტრიაშვილს დეკემბერში ჩამოსვლა, რომ მისი თანადასწრებით ამორჩეულ იქმნას როგორც ადგილი, ისე ლაბორატორიის ტიპი.

◆ ქალაქის სასანიტარო ექიმს ძლიერ კეთილი აზრი მოჰსვლია: განუზრახავს გამგეობის ნება-რთვით დაიწყოს ხელის მოწერით ფულის შეკრება ქალაქის საავადმყოფოს მოსაწყობ-გასაფართოვებლად. როგორც ვიცით, ქალაქის საავადმყოფო თუმცა, წინანდელთან შედარებით, ეხლა გაუმჯობესებულია, მაგრამ ჯერ კიდევ ბევრი რამ აკლია, რომ ნამდვილ საავადმყოფოს დაემსგავსოს. თუმცა ქალაქის გამგეობა სამარცხვინოდ სცნობს ამ გვარად ფულის შეკრებას—ეს არ ეკადრება ქალაქის თვით-მმართველობასაო,—მაგრამ, ჩემის აზრით, აქ ისეთი სამარცხვინო არაფერია.

◆ პარასკევს, 10 ოქტომბერს, ქუთათურ საექიმო საზოგადოებას ჰქონდა მორიგი კრება. რა მოხდა კრებაზე და რა არა, ამის გამომჟღავნება შეუძლებელია, რადგან კრებაზე პრესსის წარმომადგენელი არ შეუშვეს. ნეტა რამ გამოიწვია წელს საექიმო საზოგადოების ასეთი კარ-ჩაკეტილობა? არა ჰგავს ეს საზოგადოება ბაქოსა და ბათუმის ქალაქის გამგეობათ, რომელნიც გამგეობის სხდომებზედაც-კი უშვებენ პრესსის წარმომადგენელთ!

შინ და გარედ

21.

ნეტავი ერთი მეტცლი ჩვენც გაგვიჩნდებოდეს!..

მაგრამ, იქნება ბევრმა არც იცოდეს, ვინ არის მეტცლი?

28 ენკენისთვეს მოსკოვში ჟურნალ-გაზეთებისა და წიგნების გამომცემელთა წარმომადგენლებმა იდღესასწაულეს ამ მეტცლის 25 წლის მოღვაწეობის იუბილეი. ის არც მწერალია, არც გამომცემელი, მაგრამ პრესსასთან დიდი დამოკიდებულება აქვს, პრესსის დამხმარეს ეძახიან და ამიტომაც რუსეთის ჟურნალ-გაზეთებმა გულწრფელად მიულოცეს დღესასწაული.

მეტცლი უბრალო ვაჭარია, კომისიონერი. 25 წლის წინად მას ფიქრად მოუვიდა განცხადებათა ბიუროს გახსნა. მისი განზრახვა იყო, მთელს რუსეთში და საზღვარ-გარედ გაეჩინა აგენტები, ეკრიბა განცხადებანი ვაჭრებისაგან, საფინანსო და სამრეწველო დაწესებულებათაგან და დასაბეჭდათ გაზეთებისთვის მიეწვდინა. ეს განზრახვა ენერგიულმა ვაჭარმა მშვენიერად აასრულა: მცირე თანხით დაწყებული საქმე მალე გაიზარდა, გამაგრდა და ეხლა „განცხადებათა ცენტრალური კანტორა მეტცლისა“ მთელს რუსეთში და საზღვარ-გარედაც ცნობილი ფირმაა. მეტცლი გამდიდრდა, დიდ-ძალ მსახურთაც შემოსავლიანი საქმე გაუჩინა და პრესსასაც დიდი სამსახური გაუწია.

რა სამსახურით, იქნება იკითხოს რომელმამე გულუბრყვილო პროვინციელმა? ამას იკითხავს ის, ვინც გაზეთის გამოცემის საქმე სრულიად არ იცის, ხოლო ვისაც ამის გამო ცოტა რამ გაუგონია, მისთვის საიდუმლო არ არის განცხადების მნიშვნელობა გაზეთის გამოცემის საქმეში; მისთვის საიდუმლოებას არ შეადგენს ფაქტი, რომ განცხადება სულს უდგამს გაზეთის გამოცემას. დღეს ყველგან გაზეთი იაფია; ის რამდენიმე მანათი, რომელიც ხელის მომწერისაგან შემოდის, არაფერს არ შეადგენს: სულ იხარჯება გაზეთის აწყობა-დაბეჭდვაზე, ქაღალდზე, გაგზავნაზე და სხვა ამგვარ საჭიროებაზე. გაზეთის ნამდვილ შემოსავალს ევროპაში და რუსეთშიაც შეადგენს ხელზე გაყიდვა №№-სა და განცხადება-რეკლამის ბეჭდვა. უგანცხადებოთ ვერ იხეირებდა დღევანდელი ესოდენ განვითარებული და გაძლიერებული პრესსა. სწორედ ამიტომ განცხადების საქმის მოწყობა მთავარი საგანია გამოცემის მკვიდრ ნიადაგზე დაყენებისათვის. მე არ ვამბობ იმ გამოცემების შესახებ, რომელთაც გაზეთი სავაჭრო საქმედ მიაჩნიათ და იმისგან მოგებას გამოელიან. არა, განცხადება იმათაც უწყობს ხელს, ვინც გაზეთით ქვეყანას ემსახურება, ვისაც გაზეთი საზოგადო საქმედ მიაჩნია. უფულოდ ჩვენს დროში საქმე არ კეთდება, ფული-კი გაზეთს, როგორც ვთქვით, ხელის მომწერისაგან საკმაო არ შემოუდის.

თუ ეს ასეა საზღვარ-გარედ და რუსეთში, სადაც მკითხველთა რიცხვი მილიონებით იანგარიშება, როგორ უნდა იყოს ჩვენში, სადაც გაზეთის ხელისმომწერი რამდენიმე ათასი კაცია მხოლოდ?! არავისთვის საიდუმლოება არ არის, რომ ჩვენი, ქართული, პერიოდული გამოცემები უსახსრობისა გამო სულს ძლივს ღაფავენ. რამდენიმე ათასი ხელის მომწერი განაწილებული ჰყავს 3—4 გამოცემას და თქვენ თითონ განსაჯეთ, რა უნდა შემოუვიდეს მათგან გაზეთს. შემოსავალი არ ყოფნის ხარჯს და ყველას დეფიციტი აწუხებს. მერე რა ხარჯია ჩვენებურ გაზეთისა? ყველაფერი მცირედ არის გამოანგარიშებული, ყველაფერი შემოკლებულია. გაზეთს არ ძალუძს ჰონორარები აძლიოს, კორრესპონდენტები გზავნოს, სადაც საჭიროა, ერთის სიტყვით, საქმე გააფართოვოს...

ასეთ ყოფაში ჩვენს გაზეთებსაც ძალიან უშველიდა განცხადება, მაგრამ სადაა, საიდან იშოვონ? „აი საკითხი“, სწორედ ჰამლეტისებური საკითხი ჩვენებურ გამოცემებისათვის!.. ჯერ ჯერობით, ჩვენი, ესე იგი, ქართული ვაჭრობა-მრეწველობა განვითარებული არ არის და, რასაკვირველია, იგი ვერ ასაზრდოებს გაზეთებს. ამას არა ეშველება-რა, მაგრამ სადარდელი ის არის, რომ

ფელეტონი

„ვეფხის-ტყაოსნის“ შესწავლის გამო

(„წ.-კითხვის საზოგ.“ ახალი გამოცემა).

ჩვენს ლიტერატურაში მრავალჯერ გამოცა „ვეფხის-ტყაოსანი“, მაგრამ გამოსვლა ისეთი გამოცემის, რომელსაც შეეძლო გაეადვილებინა მსურველთათვის ამ ჩვენის დიდებულ პოეტისა და მის უკვდავ ნაწარმოების შესწავლა, დღემდის მხოლოდ სურვილად რჩებოდა. დღეს-კი ეს სურვილი, რამდენადაც შესაძლო იყო, განხორციელდა „წ. კ. გ. საზოგადოების“ გამოცემით. ეს ახალი გამოცემა ყველა არსებულ გამოცემებზე მაღლა სდგას, როგორც ტექსტში შეტანილის შესწორებებით, ისე ხელსამძღვანი ცნობებით და შენიშვნებით, რომლებიც იმასა აქვს დართული და რომლებიც ფრიად საჭიროა ყველა ჩვენის კლასიკურის მწერლობის რიგიანად შესწავლისათვის.

კარგ ქაღალდზე დაბეჭდილ ტექსტს, რომელიც შეიცავს 361 გვერდს, წინაუძღვის ბ. დ. კარიჭაშვილის წინასიტყვაობა, რომელშიაც ავტორი მოგვითხრობს რომანის შინაარსს, გვიმტკიცებს „ვეფხის-ტყაოსნის“ წინასიტყვაობის სრულ უადგილობას და, მაშასადამე, სიყალბეს, და, დასასრულ, ეხება ამ საგნის შესახებ ლიტერატურას. ტექსტს დართული აქვს შენიშვნები და ლექსიკონი.

მე ამ ჟამად არ შევეხები ბ-ნ დ. კარიჭაშვილის ფრიად სერიოზულ შრომის ღირსება-ნაკლულევანებას, ხოლო, რადგან ამ წლის „მოამბის“ მე-8 ნომერში დასრულდა ბ-ნ ს. ქვარიანის სტატია „შოთა რუსთველი და მისი პოემა“, რომელმაც წინაუსწრო ბ-ნ კარიჭაშვილის შრომას, და რომელმაც შესაძლებელია, ჭეშმარიტ ცოდნის ნაცვლად, ხელი შეუწყოს კიდევ უფრო შემცდარ აზრების გავრცელებას ამ ნაწარმოებსა და იმის ავტორზე, ამისთვის ვუერთდები ბ-ნ კარიჭაშვილის კეთილ სურვილსა და საჭიროდ ვრაცხ ორიოდე სიტყვა გამოვსთქვა „ვეფხის-ტყაოსნის“ შესწავლის გამო.

არ ერთიც ლიტერატურული ნაწარმოები ისე პატივცემული არ ყოფილა ჩვენში, როგორც რუსთველის „ვეფხის-ტყაოსანი“. ქართულ მწერლობას იგი მიაჩნდა ქართულ კულტურის საუკეთესო და უძვირფასეს სამკაულად. ლიტერატურის აღორძინების ხანიდან და დღემდი გაისმის ამ წიგნისა და იმის ავტორის ქება-დიდება, და, რა თქმა უნდა, ლიტერატურის თეორიის განვითარებასთან ერთად უნდა აღძრულიყო მისი შესწავლის ინტერესი, უნდა აწონ-დაწონილიყო და დაფასებულიყო ეს ქართველ ერის სიამაყეც.

მართლაც იგი შეიქმნა ერთ ფრიად საინტერესო მსჯელობის საგნად, როგორც ჩვენში, ისე სხვაგან, მაგრამ, გამოირკვა თუ არა ამით ჭეშმარიტება, გვაქვს თუ არა ჯერ-ჯერობით, მისის მკლევარების წყალობით, სწორი და უტყუარი აზრი ამ ნაწარმოებსა და მის ავტორზე? სრულიადაც არა. პირიქით, რუსთველისა და იმის „ვეფხის-ტყაოსნის“ შესახები კითხვა ჯერ ისევ ნორჩია, ავტორის ვინაობა ისევ ბურუსშია გახვეული, მისა და მისი შრომის შესახები კითხვები დღემდის წყვდიადში განისვენებს. რა არის ამის მიზეზი?

ერთი—ეს კერძოდ ქართველობაზე უნდა ითქვას, ჩვენის აზრით,—უნდა იყოს გაზვიადებული და ცრუ-პატრიოტიზმი, მეორე—ჯეროვან ერუდიციის უქონლობა, რომელიც უნდა ითქვას საზოგადოდ, თუ სახეში მივიღებთ, როგორც ქართველ, ისე უცხოელ მის მკვლევარებს.

ქართველი მკვლევარები იმ აზრისა იყვნენ, რომ ავტორის პოემა ორიგინალია, პოემის ქება-დიდების საგანი თამარ მეფეა, მაშასადამე, ქართულის ცხოვრების უტყუარი ფაქტებია მოთხრობილი ამ პოემაში და საკუთარი, როგორც გმირებისა, ისე ქვეყნების სახელები ალლეგორიულია, და მათი გაგება და ახსნა შესაძლებელია მხოლოდ თამარის დროის ისტორიის შესწავლა-განხილვით, რადგან იმ დროის ისტორიის ამბები აქვს ამ ნაწარმოებს სარჩულად დადებულიო.

აქედან ის დასკვნა გამოჰყავდათ, რომ პოემაში სპარსული, არც სხვა უცხო ქვეყნის არაფერია, ყველაფერს ქართული აზრი და მნიშვნელობა უნდა მიეცესო *).

ამგვარი აზრი, ვიმეორებ დაბადა ცრუმ და გაზვიადებულმა მამულის სიყვარულმა და ჯეროვან ერუდიციის უქონლობამ. მარტო სამშობლოს სიყვარული და ქართულ ლაპარაკის ცოდნა ვერ მისცემს საკმაო ძალას ადამიანს, გადასწყვიტოს ისეთი საკითხი, რომელიც შეეხება ერთ ლიტერატურის მეორეზე გავლენასა. ჩემის აზრით, არაფერი ამ შემთხვევაში ისეთი საჭირო არ არის, როგორც იმ ერის ენისა და ლიტერატურის შესწავლა, რომელსაც თამარის დროს ლიტერატურის ზრდა-განვითარებაზე დიდი გავლენა უნდა ჰქონებოდა.

მაგრამ, სამწუხაროდ, არც სპარსულისა და სხვა აღმოსავლეთის ლიტერატურებისა და ენების შესწავლაა უებარი საშუალება ჭეშმარიტების გამოსარკვევად. ამის მაგალითს წარმოადგენს ბ-ნი ნ. მარრი, ამ ჟამად პეტერბურგის უნივერსიტეტის სომხურ სიტყვიერების პროფესსორი, რომლის აზრით, ტყუილად ამაყობენ და თავი მოაქვთ ქართველებს ამ ვითომ-და უკვდავი გენიის სახელით, რომელსაც ეკუთვნის პროზით ნაწერი სპარსული რომანის მხოლოდ გალექსვაო. მხოლოდ ამ ბოლო დროს ბ-ნმა მარრმა, რომელმაც ერთ დროს ქვეყანას აუწყა, რომ ბრიტანიის მუზეუმში „ვეფხის ტყაოსნის ორიგინალი არსებობსო, აღიარა, რომ, შესაძლებელია რუსთაველს გადაკვრით ჰყავდეს ნაჩვენები თავის პოეზიაში მისი ნაცნობი გმირები და მოვლენებიო, რაც დღესაც რამდენადმე შეიძლება ითქვასო და სხვ. *)

ამ ნაირად მეცნიერმა, ჯერ, ჩვენთვის გაუგებარ მიზეზით, ქართველების დიდებულ

---

*) ამ მხრით ყველაზე უფრო ტიპიური ხასიათი აქვს ბ-ნ სიმონ ქვარიანის სტატიას „შოთა რუსთაველი და და მისი პოემა,“ რომელიც მოთავსებულია „მოამბის“ მე-7 და მე-8 ნომრებში.

*) იხ. **Тексты и розысканія по армяно-грузинской филологіи, Вып. IV Н. Марръ, СПБ. 1902 г.**

დღეს რაც გვაქვს, ისიც ვერაფერ დახმარებას ვერ გვიწევს. ჩვენშიაც არიან მდიდარი და შუათანა შეძლების ვაჭრები, მრეწველები, არის სავაჭრო-სამრეწველო და საფინანსო დაწესებულებანი, მაგრამ მათგან ხეირი ვისა აქვს? ადგილობრივ რუსულ გაზეთებში ბევრჯელ წაგვიკითხავს ჩვენებურ ფირმებისა და კერძო ვაჭარ-მრეწველების განცხადებანი, ქართულში-კი იშვიათად; ათასში ერთხელ სასტუმროს პატრონი თუ მიაწვდის განცხადებას ჩვენებურ გაზეთს, სხვებისთვის-კი ქართული გაზეთი არ არსებობს.

მე მგონი, რომ ეს იმდენად ქართველ ვაჭარ-მრეწველის ბრალი არ არის, რამდენად თვით საქმის მოუწყობლობისა. ამიტომაც ვინატრე—იქნება მეტცლი გამოგვიჩნდესთქო, რომელმაც თავს იდვას ამ საქმის ორგანიზაცია. ენერგიული კაცი მცირე თანხითაც შეიძლებს ამ საქმის მოწყობას. საოპერაციო რაიონი დიდია—მთელი კავკასია. ხოლო კლიენტები მარტო ქართველობა-კი არ უნდა იქნას: რუსი, სომეხი, ქართველი ვაჭარ-მრეწველი, ყველა დაინტერესებული უნდა იყოს ქართულ გაზეთებში განცხადება-რეკლამის დაბეჭდვით.

გან

თეატრი

ქართული წარმოდგენა. ბევრი რამ თქმულა და ითქმება კიდეც მელოდრამების წინააღმდეგ, მაგრამ ერთი მოსაზრება სახეში მისაღებია: დიდი ნაწილი საზოგადოებისა, არა მარტო ჩვენში, არამედ უფრო დაწინაურებულ ქვეყნებშიაც, მარტივ, ელემენტარულ ფსიხიკის პატრონია; ამიტომაც მისთვის თითქმის სრულებით გაუგებარია ეგრედ წოდებულ „განათლებულ“ წრის წარმომადგენელთა მეტად რთული და ხშირად დაავადმყოფებული ფსიხოლოგია. ჰაუპტმანის „ავადმყოფნი“ შესანიშნავი ფსიხოლოგიური დრამაა, დიდის ხელოვნებითა და ცოდნით დაწერილი; იგი მეტად ძლიერ შთაბეჭდილებას ახდენს მაყურებელ საზოგადოების ერთ ნაწილზე, მაგრამ უმრავლესობისათვის-კი გაუგებარი რჩება დრამის გმირთა აუტანელი სულიერი ტანჯვა.

ამიტომაც არის, რომ ჩვენი თეატრის მამა-პატრონთ ვერ მოვთხოვთ მუდამ რჩეულ პიესების დადგმას ქართულ სცენაზე; საჭიროა მარტივი, ელემენტარული პიესებიც, რომ ხალხს თეატრი შეუყვარდეს და შეეჩვიოს წარმოდგენებზე სიარულს.

ჩვენი საკუთარი, ე. ი. ქართული, რეპერტუარი რომ გვქონდეს საკმაო, რაოდენობითაც და ღირსებითაც, ფრანგული მელოდრამები აღარ დაგვჭირდებოდა: ხალხის წარსულ თუ თანამედროვე ცხოვრებიდან ამოღებული დრამა თუ კომედია ყველასათვის ადვილი გასაგები იქნებოდა და ხელოვნურ საშუალების ხმარებაც მეტი იქმნებოდა ხალხის თეატრში მისაზიდავად. მაგრამ, სამწუხაროდ, ქართული რეპერტუარი ყოველ მხრივ მეტად ღარიბია და ეს ხელოვნური საშუალებაც აუცილებელი ხდება.

ამიტომაც „ორი ჯიბგირი“-ს დადგმისათვის საყვედურს ვერ ვეტყვით დრამატიულ კომიტეტს, მით უმეტეს, რომ ჩვენმა არტისტებმა ძალიან კარგად წარმოადგინეს ეს ფრანგული მელოდრამა. ყველაზე დიდი შთაბეჭდილება დამსწრე საზოგადოებაზე ჩხეიძის ქალის თამაშმა მოახდინა. მართლაც დიდი დაწინაურება ეტყობა მსახიობ ქალს და თუ ეგრევე განაგრძო შრომა და ნიჭის განვითარება, სასახელო არტისტი შეიქმნება და დიდ ადგილს დაიკავებს ჩვენს სცენაზე.

მდივნის ქალი ძალიან კარგი კლოდინე იყო, ცოტა გრიმი რომ არ გადაეჭარბებინა. ვასო აბაშიძემ, კოტე მესხმა, გაბუნიამ, ტასო აბაშიძემ ჩვეულებრივ საუცხოვოდ შეასრულეს თავიანთი როლები. სვიმონიძე როგორც გარეგნობის, ისე ასრულების მხრივ ძალიან კარგი მიულო იყო.

რომ იმედაშვილის და რონელის უგულო, მშრალი თამაში არა, „ორი ჯიბგირი“-ს წარმოდგენა მთლიან შთაბეჭდილებას მოახდენდა. ბ. გამყრელიძეს, ალბად, არ უნახავს ექიმი როგორ სინჯავს ავადმყოფს: პიჯაკი მაინც უნდა გაეძრობინებია მიულოსათვის, როცა სინჯავდა.

—

ავლაბრის ახალი თეატრი გასულ შაბათს ისევ ცოტა ხალხი დაესწრო ქართულ წარმოდგენას, თუმცა ფასები შესაფერად იყო დაკლებული. ეს, ალბად, იმიტომ მოხდა, რომ ხალხს არ შეუტყვია დროზე ეს ახალი ამბავი.

„ქირვეული ცოლის მორჯულება“ იმავ არტისტებმა წარმოადგინეს, რომელნიც ქარვასლის თეატრში ასრულებდნენ ამ პიესას, და მართლაც საუცხოვოდ წარმოადგინეს, განსაკუთრებით კოტე მესხმა.

ა.

—

საარტისტო საზოგადოების თეატრი. ოქტავ მირბო, რომლის ახალი პიესა „ფულის ძალა“ 11 ოქტომბერს წარმოადგინეს, ცნობილი მწერალია როგორც საფრანგეთსა, ისე მთელს ევროპაში. მირბო მოსისხლე მტერია კაპიტალიზმისა და კაპიტალისტურ წეს-წყობილებისა და ახალ პიესასაც ამ მტრობის ბეჭედი აზის. გმირი პიესისა, ისიდორ ლეშა ტიპიური კაპიტალისტია. მთელი სიცოცხლე ლეშამ ფულის შეძენაში გაატარა. ამისათვის არავითარ ხერხს, საშუალებასა და ოინბაზობას არ დაერიდა. ორჯელ გაკოტრდა, ერთხელ საპყრობილეში იჯდა და ბოლოს გულის წადილს მიაღწია, მდიდარი გახდა, კაპიტალისტი. დამახასიათებელი თვისება ამ კაპიტალისტისა ის არის, რომ ფულს ფულისთვის კი არ აგროვებს, როგორც, მაგალითად, ჩვენებური მდიდარი ჩარჩები ან მოსკოვის ძველის ტიპის ვაჭრები სჩადიან. ფული სახელისა, გავლენისა და დიდების მოსაპოებლად უნდა. რა-კი ლეშამ მილიონები შეიძინა, ხარჯვასაც უხვის ხელით შეუდგა. იყიდა ძველ არისტოკრატის სრა-სასახლე, სადაც უწინ მეფენი და დიდებულნი ატარებდნენ დროს, შეუდგა ახალ სისტემით სასოფლო მეურნეობის გაუმჯობესებას, დაიწყო დიდ პოლიტიკურ გაზეთის გამოცემა, მოინდომა დეპუტატად არჩევა, რისთვისაც მარჯვნივ და მარცხნივ ფულსა ჰფანტავს, გაიჩინა მთელი ბრბო კლაკიორებისა და სხვა. აი, ამ კაპიტალისტს ჰყავს ცოლი, ერთი ვაჟი და ერთიც ქალი. ლეშას სული და გული ოცის წლის ვაჟია. მამა არაფერსა ჰზოგავს იმისთვის. აუარებელ ფულს აძლევს, რომ გაკოტრებულ და გახუნებულ არისტოკრატების შვილებთან იქეიფოს და ატაროს დრო. მკითხველი ადვილად მიჰხვდება, რა კაცი უნდა იყოს ეს ვაჟი: ქეიფი, ქალები, დოღი, ავტომობილი—აი, იმისი სამოქმედო ასპარეზი. სულ სხვა ადამიანია ქალი. ისე გაიზარდა, გასათხოვარი გახდა, რომ იმის სულსა და გულში არავის ჩაუხედნია. მარტოობამ ცნობის მოყვარეობა გაუღვიძა და გულ-მოდგინედ დაიწყო კითხვა. ამასთან გულჩათხრობილი ქალი აკვირდებოდა ყველაფერს, რაც-კი იმის გარშემო ხდებოდა. ჰხედავდა, იმისი მამა რა ოინებითა და ხრიკებით იძენდა ფულს, როგორ ჰყვლეფავდა ხალხს, ატყუებდა და გაიძვერაობდა. ასეთმა „აღზრდამ“ ის ნაყოფი გამოიღო, რომ ჟერმენს (ქალის სახელია) ჰქირივით შესძულდა სასახლე, მდიდარი მოწყობილება, ნაცნობთა წრე, მამის მილიონები და თვით მამაც. იმისი ცხოვრება ჯოჯოხეთად გადაიქცა. ვერ ურიგდება ვერც ჭკუა-მოკლე დედას და ვერც მამას. ბოლოს მოთმინების ფიალა აივსო. მამამ მოისურვა, ქალი ერთ გაკოტრებულ მარკიზის შვილისთვის (ეს მარკიზი ლეშას ფულის წყალობით ხელში უჭირავს) მიეთხოვებინა: ჯერ ერთი—ამით ლეშა დიდ-კაცობაში ფეხს შესდგამდა, მეორე—ახალ სიძის მეოხებით სამხედრო მინისტრთან ერთ ძალიან სასარგებლო საქმეს გამოაწყობდა. როგორც ჰხედავთ, ქალის გათხოვების საქმეშიაც კაპიტალისტი ანგარებით ხელმძღვანელობს. მაგრამ ქალმა ველარ მოითმინა ამდენი დამცირება და ქიმიკოსს გარროსთან ერთად (ერთმანეთი უყვართ) მამის სახლიდან წავიდა. წასვლის წინ ქალი მამას ეუბნება: შენი არაფერი არ გვინდა, არც არმად შეძენილი ფული და არც სხვა რამეო. სწორედ ამ დროს ლეშას ამბავი მოსდის, რომ შენი შვილის გაქანებული ავტომობილი კედელს დაეჯახა, გადაბრუნდა და შიგ მჯდომი მოკვდაო.

ასეთია შინაარსი დრამისა, ავტორმა არა დაიშურა რა ლეშას ავ კაცად გამოსაყვანად. ნამდვილი სვავია ეს ლეშა. არავის ინდობს, არაფერს ერიდება. იმისთვის ცრემლი, მუდარა, ხვეწნა ამაოა. გარედ სვავი და მტაცებელი, ლეშა შინ მტარვალია: ცოლი მონადა ჰყავს გადაქცეული. ფულსა, მოგებასა და სხვა-და-სხვა მოსაგებ საქმეს სავსებით შთაუნთქავს ლეშას არსება. იმ დროსაც-კი, როდესაც შვილის დაღუპვის ამბავი მოსდის, კაპიტალისტი არ ივიწყებს „საქმეს“: ეუბნებიან, გვამი მოიტანეს და გამოჰხედეო, ის-კი ჯერ საქმეს ათავებს და მერე გადის. პიესას ტენდენცია მეტად აშკარად ეტყობა და ეს გარემოება შესამჩნევად ასუსტებს დრამას, როგორც მხატვრულ ნაწარმოებს. ავტორმა თავის გმირი საპყრობილეში ჩასვა, ორჯელ გააკოტრა კიდეც, რაიცა სულ მეტია: ბევრია ლეშას ტიპის კაპიტალისტი, რომელიც არც გაკოტრებულა და არც საპყრობილეში მჯდარა. უმთავრესი ნაკლი პიესისა მაინც სხვაა, სახელდობრ ის, რომ კაპიტალისტისა და კაპიტალიზმის წინაამდეგ მებრძოლებს—ქიმიკოსს გარროსა და ჟერმენს სიცოცხლის ნიშან-წყალი ნაკლებად ეტყობათ, განსაკუთრებით პირველს. არც-კი გჯერათ, თუ გარრო ცოცხალი ადამიანია. საზოგადოდ-კი უნდა შევნიშნოთ, რომ პიესა საკმაოდ ნათლად გვიხატავს კაპიტალიზმის სიდუხჭირეს.

წარმოდგენა, ჩვენის აზრით, სუსტი იყო. ლეშას როლის ამსრულებელს ბ-ნ რასატოვს ვერ გაეგო ამ კაცის ხასიათი. პირველ ხანს არტისტმა ლეშა მხიარულ, ქარაფშუტა და თითქმის გულ-უბრყვილო კაცად გვაჩვენა. შემდეგ-კი ჩვენ წინ წარმოსდგა ძალზე გაიძვერა ადამიანი. ეს გაიძვერაობა თავიდანვე უნდა თან დაჰყოლოდა როლს. სუსტი იყო ლეშას ცოლის როლის ამსრულებელი ქ-ნი ემსკაიაც. ჟერმენის მოთამაშე ტერეხოვაც უფრო მეტს ტიროდა და წუწუნებდა, ვიდრე მოქმედებდა. მართალია, ავტორმა ამ ქალის ტიპი სავსებით ვერ დაგვიხატა, მაგრამ მოთამაშემ მეტი მხნეობა, სიამაყე და გამბედაობა უნდა გამოიჩინოს, რადგან, აშკარაა, მუდამ მტირალი და მოწუწუნე ქალი ისე შეუპოვრად და მტკიცედ ვერ მოიქცეოდა, როგორც ჟერმენ მოიქცა.

დეპეშა

(რუსეთის დეპეშათა სააგენტოსაგან)

13 **ოქტომბერი**

იურიევეცი. საერობო კრებამ გადასწყვიტა გამართოს ჰირუტყვთა გამოფენა, შემოიღონ სისტემატიური კითხვები სასოფლო-მეურნეობაზე და მისცენ შინა-მრეწველთ სესხი სასოფლო-სამეურნეო იარაღების საკეთებლად.

ნოვოსილი. საერობო კრებამ დაადგინა, შეამცირონ საარჩევნო ცენზი, მოუმატონ ჯამაგირი

პოეტს მთარგმნელი უწოდა, *) მერე—სპარსულ რომანების გამლექსავი, ამ ბოლო ხანებში კი თავის მეცნიერულ შრომის „Тексты и розысканія по армяно-грузинской филологіи.“ ფურცლებზე გამობეჭდა, შეიძლება რუსთაველს სპარსულ რომანში ქართველებიც ექოსო.

ეს ორი უკიდურესობა შედეგია იმისი, რომ არც ერთს რუსთაველის შესახებ დამწერს ჯერ არ შეესწავლა ამ ავტორის ენა იმდენად, რომ შესძლებოდა ტექსტის წაკითხვა და პირუთვნელ მსჯელობის გამოთქმა;**) პირიქით, თითოეული მათგანი სცდილობდა გაეყვანა თავისი ერთხელვე დაჟინებული აზრი, გაეტანა ერთხელვე გულში ამოჭრილი; ბევრ მათგანს, თუმცა-კი ესმოდათ ალაგ-ალაგ პოემის სიტყვები, მაგრამ ისინი ან ჰხსნიდნენ ალლეგორიულად და სცდილობდნენ მათი სურვილისა დაგვარად აეხსნათ მისი ადგილები, ან და ზოგიც, მათი მოწინააღმდეგე, სცდილობდა ეთქვა, ყველაფერი სპარსულია, და ერთი სიტყვა არც თამარზე, არც ქართველებზე ამ ნაწარმოებში არ მოიპოვება, არც არავითარი ქართული ტენდენცია მაში არ იხედებაო.

ამნაირად ერთი-მეორის შუღლი და მტრობა იმდენად აპრძავებდათ, რომ ისედაც ნორჩ კითხვას კიდევ უფრო აბნელებდნენ, მაშინ როდესაც პოემის შინაარსის კეთილ-სინიდისიერსა და პირუთვნელ განხილვას შეეძლო მიეყვანა ადამიანი სწორსა და ნათელ დასკვნამდი.

მაგრამ, სამწუხაროდ, არც ერთი რუსთაველის შესახებ დამწერი ერთი სიტყვითაც არ შეჰხებია პოემის შინაარსს, ყოველი მისი მკვლევარი ათავებდა თავის მუშაობას წინასიტყვაობის განხილვით. თუმცა არც წინასიტყვაობაა დღემდე საკმაოდ შესწავლილი და განხილული. თუ ვინმე ოდნავ ჩაუკვირდა წიგნის შინაარსს, ისევ ბ-ნ ა. ხახანაშვილი, რომლის აზრი, „ვეფხის ტყაოსნის“ შესახებ, ყველაზე უფრო პატივსაცემია. *) ბ-ნი ხახანაშვილი სრულიად სამართლიანად აღიარებს, რომ პოეტს თავისი პოემა უნდა აეგოს უბრალო ზღაპრულ მოთხრობაზე, რომელიც უკვე ხალხში უნდა ყოფილიყო იმ დროს გავრცელებულიო. ჩემის აზრით, ბ-ნ ხახანაშვილის ამ აზრს მოწმობს პოემის დასასრულში მოთავსებული შემდეგი ადგილიც:

„ესე ამბავნი უცხონი,
უცხოთა ხელმწიფეთანი,
პირველ ზნენი და საქმენი,
ქებანი მათ მეფეთანი,
ვპოვე და ლექსად გარდავსთქვენ,
ამითა ვილაყბეთანი“ **)

ეს ადგილი, ჩემის აზრით, საკმაოდ გვეხმარება ავხსნათ ის ძნელი გამოცანა, რომელსაც წარმოადგენს რუსთაველის ქნარი. ამ ადგილიდან აშკარადა სჩანს, რომ რუსთველს ეს უცხო ხელმწიფეების შესახები ამბები უნახავს და ლექსად გარდაუთქვამს; მართლა და რა გასაკვირველია, ყოფილიყოს გავრცელებული ვეფხის ტყაოსნისებური ზღაპრული ამბები იმ დროინდელ საქართველოში, სადაც სპარსელებისა და არაბების გავლენას ისე მაგრად ეკიდა ფეხი, და სადაც, როგორც სუყოველგან, აღმოსავლეთის ხალხებიდან შემოდიოდა და ვრცელდებოდა უძველესი ზღაპრები და მოთხრობები ინდოეთისა და არაბეთის შესახებ, თან ზეპირ გარდმოცემით, თან ლიტერატურის საშუალებით? იმ დროინდელი არაბული და სპარსული ლიტერატურები იყო მთელის აღმოსავლეთის ფანტაზიის და ოცნების ნამდვილი სალარო. უამრავი მოთხრობები, ზღაპრული ანუ რომანული, ტარიელისა და ავთანდილისებური საგმირო საქმეები, რომლებიც მოწონებული იყო მთელ აღმოსავლეთში და ნამეტურ დიდ ირანში და რომლებიც დიდის სისწრაფით ვრცელდებოდა მთელ მსოფლიო ლიტერატურაშიც, რა თქმა უნდა, გავრცელდებოდა და ჩაიმყნებოდა ისეთ გმირულსა, საოცნებო და საზღაპრო ქვეყანაში, როგორიც უნდა ყოფილიყო თამარის დროის საქართველო, რომლის კულტურული ცხოვრება მჭიდროდ იყო დაკავშირებული სპარსეთთან? ამას გარდა მაშინდელ ისტორიულ და სასახლის სცენების დროს, რომელიც ხასიათდებოდა იმ გვარის რაინდულის საქმეებით, რომლებსაც იდენდა ყველა წარჩინებული და რუსთველივით თამართან დაახლოვებული და მოტრფიალე პირები, რა გასაკვირველია მოწონებული ყოფილიყოს ისეთი ზღაპრული გმირობაც, როგორსაც წარმოადგენდა მთელი „ვეფხის ტყაოსნის“ ცხოვრება.

ამიტომ, რა თქმა უნდა, ეს უცხო ხელმწიფეების შესახები ამბები, ანუ პოეტის თქმისა არ იყოს, ეს „პირველ ზნენი და საქმენი, ქებანი მათ მეფეთანი“, შეიქნებოდა საუკეთესო კანვა, რომელშიაც უნდა გამოქარგულიყო ულრმესად გრძნობიერი, ხელქმნილი პოეტის სულისა და გულის მოძრაობის სურათები.

მაშასადამე, ტარიელისა და ნესტან დარეჯანის ამბავი იქამდის „ამბად ნათქვამი“ იმ დროიდან უნდა გამხდარიყო „წყობილი მარგალიტი“. ეს ის დრო იყო, როდესაც პოეტის „თვალთა მისგან (თამარისგან) უნათლოთა, ენატრამცა ახლად ჩენა,“ როდესაც მგოსნის გამიჯნურებულ გულს მოელოდა იგივე, რაც ყოველ გულის ბრმად მიმყოლ აღმოსავლეთის მიჯნურის გულსა, და ტარიელიც ხომ ამგვარი მიჯნურობის ნამდვილი ტიპი იყო? მაშასადამე, პოეტის ფანტაზიას ყველაზე უფრო ვრცელ ადგილს უთმობდა „ვეფხის ტყაოსნის“ მოთხრობა.

ახლა ვიკითხოთ, ვის ეხება ეს მოთხრობა, ქართველებს, თუ უცხო ხელმწიფეებს და ქვეყნებს, როგორც თვით ავტორი გვეუბნება?

(დასასრული იქნება)

---

*) ჩემის აზრით, რუსთველს არც კი სცოდნია სპარსული ენა, რაც მტკიცდება ისეთის გადასხვაფერებულ სიტყვებით, როგორიცაა: მიჯნური—სპ. მეჯნუნი, ეშხი—სპ. იშკ., ნატიფი—სპ. ნაზიფ და სხვები, რომლებსაც გადმოქართულებულ ზღაპარში დაუკარგავთ უწინდელი სახე.

**) ამ მხრით პატივსაცემია ბ-ნ ა. სარაჯიშვილის შრომა „ვეფხის ტყაოსნის“ ყალბი ადგილები. ბ-ნ ა. სარაჯიშვილმა დიდი სარგებლობა მოუტანა ამ შემთხვევაში „ვეფხის ტყაოსნის“ შესწავლის საქმეს.

*) ბ-ნ დ. კარიჭაშვილიც სრულიად სამართლიანად ემხრობა ბ-ნ ა. ხახანაშვილის აზრს „წ. კ. გ. საზოგადოების“ გამოცემულ „ვეფხის ტყაოსნის“ წინასიტყვაობაში.

**) ვილაყბეთანი ლექსისთვის არის ნათქვამი, საჭიროა მხოლოდ ორი უკანასკნელი მარცვალი ერთი მეორის ადგილზე დავსვათ, რომ მივიღოთ ფორმა ვილაყბენითა.

ექამებს, აგრეთვე ყოველ ხუთ წელიწადში—მასწავლებელთ.

როსტოვი-დონზე. 10 ოქტომბერს, დილით 4 საათზე ჰოროშინის სადგურთან ვლადიკავკაზის რკინის გზის საქონლის მატარებელი დაეჯახა სამგზავრო მატარებელს; დაშავდნენ მესამე კლასის ხუთი მგზავრი, მაშინისტი და მისი თანაშემწე; დაზიანდა ორი ვაგონი მესამე კლასისა და ბაგაჟის ვაგონი.—10-ს ოქტომბერს ვლადიკავკაზის რკინის გზის სადგურ ბატაისკის ახლოს სამხედრო და საქონლის მატარებელი ერთმანეთს დაეჯახა. საქონლის მატარებელზე ერთი მოკვდა და ორივე მატარებელზე სულ დაშავდა 6 კაცი.

ვილნო. „ვილენსკი ვესტნიკი"-ს რედაქტორად ნამეთვი 1 ნოემბრიდან დაიწყებს გამოცემას ყოველ-დღიურ გაზეთის „ზაპადნი ვესტნიკ"-ისას.

ხაბაროვსკი. გენერალ-გუბერნატორის თანაშემწის თანადასწრებით დიდის ამბით აკურთხეს ხაბაროვსკის კადეტთა კორპუსისათვის ახალი შენობა.

რიაზანი. საერობო კრებამ გამოსთქვა სურვილი საარჩევნო ცენზის შემცირების შესახებ.

პარიზი. ოფიციალურის ცნობებით მტკიცდება, რომ ლამზდორფს აზრად აქვს დელკასეს შეხვედრა. როდის შეხვდებიან ერთმანეთს, ჯერ გადაწყვეტილი არაა.

კონსტანტინეპოლი. ტყუილია გაზეთების მიერ გავრცელებული ხმები, ვითომ რეფორმების შესახებ ნოტა იმიტომ არ ჩაუბარებიათ აქამდე, რომ ორი კაბინეტი ვერ შეთანხმებულაო, ან კიდევ, ვითომ ინგლისმა და იტალიამ საერთაშორისო კონტროლი ოფიციალად მოითხოვესო; პირიქით, ნოტის ახალმა მუხლებმა დიდი შთაბეჭდილება მოახდინეს.

ბელგრადი. სკუპშჩინამ მიიღო სავაჭრო ხელ-შეკრულობა ოსმალეთთან და გადასდო სხდომები 20 ნოემბრამდე. ოფიციალურ გაზეთებში გამოქვეყნებულია, კონსტანტინეპოლში ელჩად სიმიჩი დაინიშნაო.

რედაქტორ-გამომცემელი ალ. ჯაბადარი.

განცხადებანი

ამიერ-კავკასიის რკინის გზის მომხმარებელი საზოგადოება იწვევს იმათ, ვინც ამ საზოგადოებას მიაწვდის: კომბოსტოს—8000 ფუთს, კარტოფილს — 2500 ფუთს, ფქვილს—1400 ფ., ადგილობრივ ყველს—400 ფ., ლობიოს—500 ფ. განცხადება უნდა წარედგინოს გამგეობას არა უგვიანეს 15 ოქტომბრისა. მიხეილის პროსპ. ს. ალილოევისა, № 162. (3—163—3)

დ-რის შინდლერ-ბარნაის
„მარი ნბადის რედუქციური აბები"
წინააღმდეგ
სიმსუქნისა
და საუკეთესო საფაღარათო საშუალება.
ნამდვილი აბები იყიდება მხოლოდ
წითელ კოლოფებში
რომელშიაც აწყვია დარიგება, თუ როგორ იხმარება ეს წამალი, დაწერილი რუსულად, ფრანგულად და გერმანულად.
(ნ. 26—4)

პ. ი. ავსარქისოვის
ბაღში
იყიდება ხეხილები როგორც საზღვარგარეთისა, ისე აქაური ჯიშისა. ფასები შემდეგია: ერთის წლის ხე—20 კაპ., ასი ცალი—15 მანეთი; ორი წლის ხე—35 კაპ., ასი ცალი—25 მან. ადრესი: უბრალო წერილებისთვის—სადგური სკრა ამიერ-კავ. რკინის გზა; ფულისა და დაზღვეულ წერილებისთვის—გორი, პ. ი. ავსარქისოვს. კატალოგები მსურველთ უსასყიდლოთ გაეგზავნებათ. (10—143—5)

ბათუმში
ექიმი-ქალი ფაციკაია
მიიღებს ავადმყოფებს ყოველ დღე. მარიინსკის ქუჩა, ს. ანანიევისა, სახელმწ. ბანკის განყოფილების პირდაპირ. (4—1741—3)

იყიდება ყველა წიგნის მაღაზიაში
მოკლე ისტორია
საქართველოსი
სურათებით
შედგენილი ე. ო. ურუშაძის მიერ
ფასი 25 კაპ. (3—2)

განცხადება

ამიერ-კავკასიის რკინის გზის გამგეობა საყოველთაოდ აცხადებს, რომ ამა 1903 წლის 15 ოქტომბრიდან სახალხო მატარებლების მიმოსვლის რიგი და დრო ამნაირად შეიცვლება.

მატარებლების მოსვლისა და წასვლის საათები აღნიშნულია **პეტერბურგის** დროთი, რომელიც **ტფილისის** დროზე 58 წუთით უკან არის.

ბაქოდან ბათუმამდე.

სადგურები.	მსწრაფლი კავკასიის-მოსკ.-ტფილ. № 19.		საფოსტო № 3		სახალხო № 5		საქ.-სახალ. № 17	
	მოსვლა	წასვლა	მოსვლა	წასვლა	მოსვლა	წასვლა	მოსვლა	წასვლა
ბაქო	ღამის	3 50	ღამის	10.30	დილის	12.50	ღამის	3.10
ბალაჯარი	6.13	6 14	10.58	11.13	1.17	1.37	3.37	4.70
ჰაჯი-ქაბული	8.40	8.48	2.13	2.30	4.29	4.49	7 12	7.37
ქიურდამირი	10.14	10.19	4.19	4.29	6 35	6.47	9.41	9.58
ევლახი	12.12	12 22	7.04	7.20	9.31	9.46	1.06	1.31
განჯა	2.07	2.15	9.33	9.50	11.58	12 08	3 46	4.22
აქსტაფა	5.32	5.40	12.55	1.18	3.03	3.13	1.38	8.03
ტფილისი	7.04	საღამო	4.40	5 50	6.15	7.10	11.24	ღამის
გორი			7.56	8.04	9.36	9.44		
მიხაილოვო			9 19	9.39	10.57	11.17		
შორაპანი			12 14	12.22	1.49	1.54		
რიონი			1.37	1.53	3.04	3.14		
სამტრედია			2.40	2 55	4.01	4.21		
ბათუმი			6.11	დილის	7.25	საღამ.		

ბათუმიდან ბაქომდე.

სადგურები.	მსწრაფლი კავკ.-მოსკ.-ტფილ. № 20.		საფოსტო № 4		სახალხო № 6		საქ.-სახალ. № 18	
	მოსვლა	წასვლა	მოსვლა	წასვლა	მოსვლა	წასვლა	მოსვლა	წასვლა
ბათუმი			საღ.	11.10	დილ.	8 34		
სამტრედია			2 29	2.44	11.41	12.01		
რიონი			3.35	3.47	12.52	1.02		
შორაპანი			4.53	4.59	2.11	2.18		
მიხაილოვო			7.44	7.59	5 12	5.27		
გორი			9 04	9.12	6.32	6.42		
ტფილისი	დღის	4.30	11.25	12.10	9.00	9.30	დილ.	6.36
აქსტაფა	6 46	6.54	3 00	3 20	12.16	12.26	9.30	9 50
განჯა	9.13	9 21	6.26	6.43	3 36	3 52	1.00	1.29
ევლახი	10 41	10.51	8.37	8.52	5 40	5.50	3.32	3.48
ქიურდამირი	12.45	12 50	11.21	11.33	8.24	8.34	6.25	6 36
ჰაჯი-ქაბული	2.18	2.26	1.16	1 31	10.25	10.45	8.22	8.41
ბალაჯარი	4.53	4 54	5.18	5.47	1.48	2.13	11.50	12 20
ბაქო	5.15	ღამ.	6.10	დილ.	2.35	დღის.	12 42	ღამ.

ტფილისიდან ერევნამდე და ერევნიდან ტფილისამდე.

საფოსტო 74/75		საქ.-სახალ. 90/91		სადგურები.	საფოსტო 76/77		საქ. სახალ. 92/93	
მოსვლა	წასვლა	მოსვლა	წასვლა		მოსვლა	წასვლა	მოსვლა	წასვლა
საღამ.	10.15	დღის	12.30	ტფილისი	5.55	ღამის	4.00	დღის
3.08	3.18	5.15	5.30	ხანაინი	12.55	1.18	11.07	11.30
5 23	5.38	7.32	7.52	კარაკლისი	11 15	11.29	9.20	9.36
8.54	9.14	11.08	11.50	ალექსანდროპოლი	7 56	8.16	5.02	6.02
3.02	დღის	7.26	დილის	ერევანი	დღის	12.52	საღამ	7.34

ალექსანდროპოლიდან ყარსამდე და ყარსიდან ალექსანდროპოლამდე.

საფოსტო 95		საქ.-სახ. 97		სადგურები.	საფოსტო 96		საქ.-სახალ. 94	
მოსვლა	წასვლა	მოსვლა	წასვლა		მოსვლა	წასვლა	მოსვლა	წასვლა
დილის	9.30	საღამ.	11.40	ალექსანდროპოლი	7.40	საღამ.	5 20	ღამის
12.50	დღის	3 10	ღამის	ყარსი	საღ.	4.37	ღამის	2.07

ბორჯომიდან ბაკურიანამდე და ბაკურიანიდან ბორჯომამდე.

სახალხო 93		სახალხო 95		სადგურები.	სახალხო მატარებლები 94		96	
მოსვლა	წასვლა	მოსვლა	წასვლა		მოსვლა	წასვლა	მოსვლა	წასვლა
დილის	6.00	დილის	8.20	ბორჯომი	2.31	დღის	5.58	დღის
9 58	დილის	12.18	დღის	ბაკურიანი	დილის	10.34	დღის	2 00

ტფილისს-მიხაილოვო-ბორჯომი და ბორჯომ-მიხაილოვო-ტფილისი.

90		92		7/8		სადგურები.	სახალხო მატარებელი. 8/7		89		91	
მოსვლა	წასვლა	მოსვლა	წასვლა	მოსვლა	წასვლა		მოსვლა	წასვლა	მოსვლა	წასვლა	მოსვლა	წასვლა
				დღ.	2 00	ტფილისი	6.40	დილ				
				4.24	4 39	გორი	4.20	4.29				
დილ	8.10	საღ	9.50	6.00	6.10	მიხაილოვო	2 30	3 14	5 00	დღ.	11.01	დილ
9.20	დილ	11.00	საღ.	7.20	საღ.	ბორჯომი	ღამ.	1.20	დღ.	3.50	დილ.	9.53

სამტრედიიდან ფოთამდე და ფოთიდან სამტრედიამდე.

სადგურები.	სახალხო მატარებელი 111		115		საქ.-სახ. 113	
	მოსვლა	წასვლა	მოსვლა	წასვლა	მოსვლა	წასვლა
სამტრედია	ღამის	3.10	დღის	4.30	დღის	12.20
ფოთი	5.29	ღამის	6 36	საღამ.	2.24	დღის

ფოთიდან ქუთაისამდე და ქუთაისიდან ფოთამდე.

სადგურები.	სახალხო 112		საქ.-სახ. 114		სახალხო 116		118	
	მოსვლა	წასვლა	მოსვლა	წასვლა	მოსვლა	წასვლა	მოსვლა	წასვლა
ფოთი	დილის	6.00	დილის	9.24	დღის	1.32	საღამ.	11.56
სამტრედია	8.00	8.15	11.30	დილის	3.40	დღის	2.10	ღამ.
რიონი	9.06	9.10						
ქუთაისი	9 30	დილის						

რიონიდან ქუთაისამდე და ქუთაისიდან რიონამდე.

სადგურები.	სახალხო მატარებლები. 12	102	104	106	110
რიონიდან გადის	7.50	2.10	4.45	1.10	7.20
ქუთაისში მიდის	8.10	2.30	5.05	1.30	7.40
	დილის	ღამის	ღამის	დღის	საღამ.

სადგურები.	სახალხო მატარებლები. 11	101	103	107	109
ქუთაისიდან გადის	3.10	1.00	3 00	2.20	6.20
რიონში მიდის	3.30	1.20	3.20	2.40	6.40
	დღის	ღამის	ღამის	დღის	საღამ.

მიხაილოვოდან სურამამდე.

სადგურები.	საქონ.-სახალხო მატარებლები. 79	81	83	85	87
მიხაილოვოდან გადის	2.20	8.10	11.28	6.18	9.50
სურამში მიდის	2.32	8.22	11.40	6.30	10.02
	ღამის	დილის	დილის	საღამ.	საღამ.

სურამიდან მიხაილოვამდე.

სადგურები.	საქონ.-სახალხო მატარებლები. 80	82	84	86	88
სურამიდან გადის	2.48	7 08	10.30	4.48	8.50
მიხაილოვოში მიდის	3.00	7.20	10.42	5.00	9.02
	ღამის	დილის	დილის	დღის	საღამ.

შორაპან-დარკვეთი და დარკვეთ-შორაპანი.

სახალხო მატარებელი. 98		100		სადგურები.	სახალხო მატარებელი 97		99	
მოდის	გადის	მოდის	გადის		მოდის	გადის	მოდის	გადის
დილის	6.00	დღის	5 00	შორაპანი	1.30	დღის	11.55	საღამ.
8.27	8.40	7.25	7.40	ჭიათურა	11.03	11.23	9 28	9.48
9.00	დილის	8.00	საღამ.	დარკვეთი	დილის	10.45	საღამ.	9.10

ბათუმიდან ნატანებამდე და ნატანებიდან ბათუმამდე

სახალხო მატარებელი 14		16		სადგურები.	სახალხო მატარებელი. 13		17	
მოდის	გადის	მოდის	გადის		მოდის	გადის	მოდის	გადის
ღამის	5.54	დღის	2.00	ბათუმი	8.06	დილის	5.36	დღის
6.33	6.35	2 32	2.34	ჩაქვი	7.33	7.34	5.01	5.05
6.52	დილის	2.51	2.55	ქობულეთი	დილის	7.14	4.37	4.42
		3.18	დღის	ნატანები			დღის	4.15

ბათუმიდან შორაპნამდე და შორაპნიდან ბათუმამდე.

სახალხო. 10		სადგურები.	სახალხო. 9	
მოდის	გადის		მოდის	გადის
ღამის	12.07	ბათუმი	11.22	საღამ
3.25	3.39	სამტრედია	7.54	8.09
4.30	4.40	რიონი	7.00	7 07
5.18	ღამის	შორაპანი	დღის	5.50

რიონიდან ტყიბულამდე და ტყიბულიდან რიონამდე.

საქ.-სახალხ. 108		სადგურები.	საქ.-სახალხ. 105	
მოდის	გადის		მოდის	გადის
დღის	3 40	რიონი	12.40	დღის
4.00	5.30	ქუთაისი	10.00	12.20
8 55	საღამ.	ტყიბული	დილის	6.36

ბაქოდან ბალაჯარამდე და ბალაჯარიდან ბაქომდე მატარებლები კავკასიის რკ. გზისა.

კავკას.-მოსკ.-ტფილისისა. № 19 bis		საფოსტო № 3 bis		სახალხო № 5 dis		მატარ. № 9 bis		საქ.-სახალ. № 11 bis		სადგურები.	მსწრაფლი კავკ.-ტფილ. მოსკ. № 20 bis		საფოსტო № 4 bis		სახალხო № 6 bis		მატარ. № 10 bis		საქ.-სახალ. № 12 bis	
მოდის	გადის	მოდის	გადის	მოდის	გადის	მოდის	გადის	მოდის	გადის		მოდის	გადის	მოდის	გადის	მოდის	გადის	მოდის	გადის	მოდის	გადის
დილის	6.00	დილის	7.50	საღ.	12.45	დილის	2.20	დღის	3.20	ბაქო	5.08	ღამის	9 20	საღამ.	3 55	ღამის	1.10	დილის	11 40	დილის
6.28	დილის	8.20	დილის	12.12	ღამ.	2.50	დილის	3.55	დილის	ბალაჯარი	ღამის	4.45	საღამ.	8 58	ღამის	3.33	დილის	12.46	დილის	11.10

შენიშვნა. 1) კავკასიის მსწრაფლი მატარებლები №№ 19 და 20 ტფილისსა და მოსკოვს შუა ბაქოში შევლით ივლიან კვირაში ერთხელ: მატარებელი № 19 ტფილისში მოვა პარასკევობით, ხოლო № 20 ტფილისიდან გავა სამშაბათობით და ბაქოში ჩავა ოთხშაბათობით: 2) საქ.-სახალხო მატარებლები №№ 17 და 18 ტფილისსა და ბაქოს შუა მიმოსვლას დაიწყებენ 1904 წლის პირველ იანვრიდან; 3) საქ.-სახალხო მატარებლები №№ 94 და 97 ალექსანდროპოლსა და ყარსს შუა ივლიან მაშინ, როდესაც ამას საჭიროება მოითხოვს; 4) 14 ოქტომბერს საფოსტო მატარებელი 74/75 ყარსის შტოსი ტფილისიდან წავა 11 ს. 30 წუთის ნაცვლად, საღამოს 10 ს. 15 წუთზე (პეტერბ. დრო). (ნ. 3—3)

Дозв ценз. Тифлисъ 13 Октября 1903 г. ელექტრონის სტამბა წიგნ. გამ. ქართ. ამხ. (Электропеч. Груз. Издат. Т—ва).